

Meiningar og kjak

KLUMMAN

Hilmar Jan Hansen

Eitt amboð at grava við

Tvey mál hava sett dagsskránna hesar dagarnar, ið higartil eru farnir av 2015. Annað er útsøgnin hjá løgmanni, ið vil hava nøkur hundrad flóttafólk til Føroya, og hitt er islamistiski yvirgangurin í Fraklandi, ið kostaði fleiri fólki lívið. Hesi bæði mál hava sum so einki við hvørt annað at gera, men allíkavæl komu undan kavi fleiri felagsnevningar, tá tað vísti seg, at bæði málini megnaðu at býta mong fólk sundur í tveir partar.

Útsøgnin hjá løgmanni fekk fleiri føroyingar á internetinum upp at kóka, tí mong góvu til kennar sína hugsan um at fáa flóttafólk til Føroya. Summi søgdu seg vera bangin fyri, at tað kundi fáa sera stóra og ókenda ávirkan á okkara líta samfelag, um ein rúgva av flóttafólki kom bráðliga kom higgar, og samstundis tosaðu onnur um tolsemi, tí sjálvandi eiga føroysku dynnar at standa upp á víðan vegg fyri flóttafólki.

Hetta við flóttafólkunum vísti so í øllum førum, at kjakmentanin í Føroyum hevur tað ikki serliga gott. Av tí at summi vóru »politiskt ókorrekt« og vístu á vánaligar royndir frá grannalondum okkara og samstundis – og kanska eisini tí – settu spurnartekin við, at vit skuldu fáa eina rúgvu av flóttafólki til Føroya, vóru tað onnur, ið beinanvegin langaðu »rasismu-kortið« á borðið og søgdu seg skamast av, at føroyingar veruliga kundu vera so kaldir og hjartaleysir, tá tað kom til flóttafólki. Tosa um polarisering...

Alt skúmaði framvegis á Facebook og aðrastaðni, tá óhugnalig tíðindi bórast um, at tveir víðgongdir muslimar høvdu skotið og dripið fleiri fólk á einum fronskum satirublaði. Aftur her gjørdi seg galdandi, at meðan summi vístu á, hvussu ræðuligur átrúnaðarligur yvirgangur kann vera, vóru tað onnur, ið avnoktaðu átrúnaðarliga veruleikan, sum var sjálvur botnurin undir yvirganginum, men bara vildu síggja hetta sum eitt álöp á talu- og skrivifrælsið.

Tað er tó løgið, at tað í Føroyum – og aðrastaðni við – ikki skal bera til at seta spurnartekin við nakað, so skjótt sum tað hevur okkurt við islam og muslimar at gera. Tá verður beinanvegin hússjað og tosað um stigmatisering av øllum heimsins muslimum, og at tað ikki sømir seg at skera øll yvir ein kamb og alt tað. Nei, sjálvandi, men tann dag, tá tað ikki longur ber til seta orð á sín iva og ótta, er væl heldur eingin verðsins orsök til at hava talu- og skrivifrælsi. Tá hava vit longu grivið okkara egnu grøv við einum amboði, eingin hevur loyvi til at siga navnið á...

Olaf Olsen

Nógv verður tosað um fiskivinnu og um, hvussu hon skal stýrast fyri at hon skal geva mest møgulegt til samfelagið.

Í løtuni er tað uppsjóvarvinnan, sum mest verður tosað um. Og spurningurin er, hvussu verður ágóðin av henni rættvísast fordeildur.

Fyri at leggja meg eitt sindur upp í kjakið, so haldi eg fyri tað fyrsta, at tað er púra skeivt at býta skip og loyvi til at fiska í tvær búskaparligar eindir. Ein hevur eitt amboð til at gera arbeiðið við, og gevur tað væl av sær, so er amboðið nógv vert. Gevur tað lítið og einki av sær, so er amboðið tilsvandandi minni vert. At siga, at tú sleppur at nýta amboðið er nakað annað. Er tað ein teigur, sum tú eigur sjálvur, so gert tú helst, sum tú vilt.

Er tað á einum øki, har fleiri kunnu vera, so er stóðan øðrvísi. So hevur tú ábyrgd yvir fyri øðrum eisini, so tú ikki misrøkir økið, so tað gevur minni. Hevur tú nýtt pening og tíð til at gera arbeiðið soleiðis, at tú færst meira burtur úr, so hevur tú ein frammíhjárætt til at arbeiða á økinum. Er vandi fyri, at tú misrøkir økið, so er neyðugt at gera reglur fyri, hvussu fram skal farast, og táið reglur verða settar, sum avmarka arbeiðsmøguleikan, so byrjar beinan vegin virðið at avskeplast. Er økið avmarkað, og mark fyri, hvussu mong kunnu virka á økinum, so verður tað helst ein fyrimunur fyri nøkur at sleppa at virka har. Er ikki móguleiki fyri at fleiri kunnu vera har, so byrjar rætturin til at virka at fáa annað virði enn tað, sum kann fáast við at arbeiða har. Hvat ger ein so? Jú, hann kann spyrja ein av teimum, sum virkar á økinum, um hann kann yvirtaka amboðini hjá honum. Vil hann tað, so selur hann amboðini til hin, og so kann hann virka undir somu treytum sum tann, ið selur. Eru tað fleiri, sum vilja sleppa framat, so kann tað vera, at

hann kann fáa meira fyri amboðini, enn hann hevur keypt tey fyri.

Er tað hinvegin soleiðis, at hann fær lítið og einki burtur úr at virka á økinum, so kann vera, at hann vil selja amboðini, og finnur hann ein, sum vil keypa, so fær hann helst lítið fyri amboðini. Tað eru amboðini, sum skifta virði; økið vil hava sama virði. Tí haldi eg, at tað er púra skeivt at býta virðið sundur millum rættin at sleppa at virka og amboðini.

Avmarkingar vilja altíð avskepla virðir, hvat tað so er. Um rætturin at koyra taxabil er avmarkaður, so vil virðið á einum taxabili broyta virðið, alt eftir um tað loysir seg væl at koyra taxabil ella ikki. Myndugleikarnir eiga ikki rættin til at koyra taxabil, um tað er avmarkað, men kunnu hava fyri neyðini at regulera rættin. Tað er tað sama við rættinum til at fiska. Myndugleikarnir eiga ikki rættin til at fiska, men hava fingið rættin til at regulera veiðina.

Avgjöld

At leggja avgjöld á forkant av veiðini er eisini púra

skeivt. Sum nevnt, so eiga myndugleikarnir ikki rættin til at fiska, men bert rættin til at regulera. Myndugleikarnir eiga ikki fiskastovnarnar. Gongur tað væl hjá teimum, sum fiska, so kunnu teir, sum fiska og sum eiga amboðini, tjena væl. Teir brúka sín pening í samfelagnum og rinda 25% av tí teir útvega sær, til samfelagið, umframt at teir rinda skatt, og teir, sum eiga amboðini rinda eykaskatt, um teir tjena væl. Henda skatt og meirvirðisgjald hava myndugleikarnir móguleikar fyri at regulera og broyta, um teir fáa samtykki til tess. Vit vita, at eitt skattaprosent uppá 0% ella 100% gevur ong-an skatt, og tað er tað sama við meirvirðisgjaldinum, og so er at finna tað lutfallið, sum gevur mest, og tá ræður um at finna pínemarkið fyri, nær borgarnir halda, at tað er rímligt.

Um tað skal verða eitt avgjald uppá veiðina, t.d. sum nú er eitt vektgjald, so er tað púra burtur við at lata tað gjaldið fara inn á figgjarlógina, tí tað gevur politikkarunum eitt høvuðbríggj, sum hevði verið gott at sloppið frá, tí fongurin og avkastið er so broytiligt,

Ver við í kjakinum!

Send teldupost til post@sosialurin.fo

Eitt sindur um fiskivinnu

at tað kemur at vera torført at gera eina figgjarlóg, sum er stabil. Tað frægasta, sum kann gerast við eitt slíkt gjald, er at nýta tað til at niðurgjalda skuld við. Tað bilar minni, um tað svingar frá ári til ár.

Heimaflotin

Eg skal ikki skriva so nógv um heimaflotan annað enn tað, at eg haldi reguleringina av útróðraflotanum vera heilt burtur við. Hesin floti er minkaður niður í ein brotpart av, hvat hann var, og hann er als eingin hóttan fyri nakran stovn. Tað eru so fáir bátar – og menn við – sum eru í hesi vinnuni, so ístaðin at hjálpa til við at kóva hana heilt, so eigur øll avmarking at verða tikið av. So hevði kanska onkur hildið fram nøkur ár aftrat. Onkur hevur sagt: Hvat nú, um tað fer at verða nógv at fáa, og allir frítíðarfiskimenn leggja til brots! Jú, so fáa teir nógvan fisk, og er tað ikki bara gott? Táið lítið verður at fáa, so tíma teir ikki meir, og so halda teir uppát, so tað regulerar seg sjálvt. Tak alla avmarking av útróðraflotanum!

